

En avsiktlig och förtjänstfull begränsning i det föreliggande förslaget utgör såväl inskränkningen av deras antal som deras utgestaltung. Av middagens bönetimmar är endast en medtagen. Likaledes upptager samlingen för morgonen blott laudes. Endast för söndagen har man medtagit prim och matutin, vilken därvid klokt nog försetts med en avslutande böneavdelning. Valet och förkortningarna av psalmerna förefalla lyckligt gjorda. Dock — varför har icke Psalt. 134 fått ingå i något completorium? Varje tidebön har omramats med en psalm ur psalmboken, ett grepp som man får vara utgivarna tacksam för. Möjligen borde den senare psalmen vid completoriet ha utelämnats.

Bland önskemålen synes det vara befogat med fordran på utrymme för den tysta bönen. I de vidfogade, för den oinvigde troligen något för knapphändiga anvisningarna på utförandet kunde gärna ha angivits vid vilka ställen i tidebönen man sitter, står eller knäfaller.

Såsom var att vänta ha utgivarna av Veckans tideböner anknutit till svensk reformatorisk tradition. Laurentius Petri Kyrkoordning har följts med smärre avvikelser. Det är lyckligt att så sker, när man nu är i färd med att återupptaga gammal svensk sed i vår kyrka. På en del håll ute i landet har man av brist på en svensk tidegård följt tyska romerska och evangeliska eller engelska brevriarier. Sådant torde dess bättre vara obehövt hädanefter, trots att den nu utgivna samlingen blott innehåller tideböner för en vecka. Man vill hoppas att utgivarna i sinom tid skola fullfölja sitt väl begynta verk. Vill det sig lyckligt, kan denna första samling av tideböner på svensk mark efter århundradens vila betyda en den enskilda och samfälliga andaktens förnyelse. Man är tacksam att saken upptagits av så förfarna och förnäma krafter som i innevarande fall.

Evert Palmer.

Det nya psalmboksförslaget.

När 1920 års kyrkomöte vid 2-tiden på morgonen den 4 december — efter en debatt som börjat föregående dag kl. 11 f. m. och som i det tryckta protokollet upptager 167 sidor — fattade beslut om antagande av ny psalmbok för svenska kyrkan, trodde väl de flesta, att den mer än ett halft sekel gamla frågan om revision av 1819 års psalmbok för alltid skulle vara ur världen. Nästa gång psalmboksfrågan skulle stå på dagordningen, skulle det icke längre bli 1819 års utan 1920 års psalmbok som skulle bli föremål för revisionsarbetet.

Genom förhållanden, som man må aldrig så mycket beklaga ur kyrkopolitisk synpunkt men som det i varje fall icke lönar sig att nu röra i, blev psalmboksfrågans lösning en helt annan än den kyrkomötet beslutat. I stället för med den av kyrkomötet antagna psalmboken begävdades den svenska kyrkan med ett psalmbokstillägg, upptagande de av kyrkomötet godkända nya psalmerna. Åtgärden skulle vara ett provisorium, men de flesta förmodade väl, att detta provisorium i likhet med

så många andra skulle komma att bliva seglivat. Den av kyrkomötet antagna psalmboken utgavs emellertid senare i tryck under titel »Den svenska psalmboken. Antagen av 1920 års kyrkomöte och utgiven i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts beslut den 12 september 1921». Den anföres härnedan under namnet »kyrkomötets psalmbok».

Att många av dem som varit med i 1920 års kyrkomöte kände sig mycket upprörda över Kungl. Maj:ts beslut om »Nya Psalmer» är mindre underligt. Det kan därför icke förvåna att frågan bragtes på tal vid senare kyrkomöten. Både 1925 och 1932 begärde kyrkomötet en reviderad, enhetlig psalmbok. Kungl. Maj:t har emellertid lämnat kyrkomötets anhållan utan avseende ända tills i fjol, då nuvarande ecklesiastikministern gav biskop Eklund ensam i uppdrag att utarbeta ett nytt förslag till psalmbok. Det är detta förslag som nu föreligger i tryck och som kyrkomötet får tillfälle att taga ställning till, då det i november i år sammanträder för att ånyo behandla den segslitna psalmboksfrågan.

Det som först faller i ögonen, då man får det Eklundska förslaget i handen, är dess omfångsrikedom. Intet tidigare förslag till enhetlig psalmbok har i fråga om psalmantalet kommit över 700. Eklund upp-tager icke mindre än 741. Emot en anmärkning i detta stycke garderar han sig dock själv genom den kloka anmärkningen, att det för en beslutande församling är lättare att utesluta föreslagna texter än att införa nya sådana, som icke på förhand kunnat föreligga till prövning. Förslaget är sålunda tilltaget med prutmån.

Det nästa som möter granskaren är att knappast något försök gjorts att rädda den gamla nummerföljden psalmerna emellan. N:r 1, 3, 55, 56 och 60 återfinnas visserligen under sina gamla nummer, men detta torde också vara allt. Obestriddigen skulle det mycket bidragit till underlåtande av en övergång från det gamla till det nya, om åtminstone de allra mest kända psalmerna hade kunnat bibehållas under sina gamla nummer. För den generation som växt upp vid Wallins psalmbok torde det alltid bli underligt att finna t. ex. *Vad ljus över griften* under n:r 117 eller *Till härlighetens land* under nummer 129.

Svårigheten att bibehålla den gamla nummerföljden sammanhänger icke blott med förändringarna i psalmbeståndet utan ock med den förändrade uppställningen. Det efter dogmatisk princip uppgjorda schema som Wallin använde har modifierats till smidigare anpassning efter kyrkoårets och kyrkolivets krav. I fråga om uppställningen överensstämmer förslaget praktiskt taget fullständigt med kyrkomötets psalmbok.

Närmast till hands vid en mera ingående granskning ligger det väl att undersöka förslagets ställning till den nu gällande psalmboken. Först må vi då anteckna att Eklund ur den Wallinska psalmboken uteslutit c:a 65 hela psalmer samt ett 40-tal enstaka verser, allt i överensstämmelse med kyrkomötets psalmbok. Med avseende på dessa uteslutningar måste man på det hela taget känna sig odelat tacksam. Ytterst få av de uteslutna numren torde någonsin nu för tiden bliva sedda på en kyrkas nummertavla. Beträffande tvenne av dessa få — 235, och 402 — må påpekas att de i omarbetad form återfinnas i Nya Psalmer. Psalmen 402 torde dock kunna hava försvarat sin plats i båda gestalterna. Wallin

hade säkerligen varit den siste att beklaga sig över förlusten av de 21 original av hans hand som fått draga sig tillbaka och man gör honom san- nerligen ingen tjänst med att i detta fall yrka på pietet emot honom. Hade han fått hålla på med psalmboksarbetet som han själv önskat, hade han säkerligen själv utmönstrat de flesta. I övrigt hava uteslutningarna drabbat bl. a. 14 original av Ödman och 6 av Åström. Båda dessa skal- der hava förvisso länge nog fått intaga en vida mer framskjuten plats i vår psalmbok än de förtjänat och vi hälsa deras tillbakaträdande med glädje. I detta sammanhang förtjänar påpekas att åtminstone i en del fall mera brukbara psalmer åstadkommits därigenom att en eller annan vers uteslutits. Som exempel må nämnas Wallin 128, som betydligt vunnit i användbarhet genom uteslutningen av den ledsamma andra versen och Wallin 461 som avsevärt förbättrats genom strykningen av den omöjliga sjätte versen.

I fråga om ändringar i de ur vår nuvarande psalmbok upptagna psalmerna har biskop Eklund i stort sett följt kyrkomötets psalmbok. De äro sålunda redan en gång godkända av kyrkomötet. Icke för ty kommer nog diskussionen att väsentligen röra sig om dem. Principiellt torde knappast något kunna invändas mot att nödvändiga ändringar företagas även i de största diktares psalmer. Psalmboken är ju till för försam- lingens skull och icke församlingen för psalmbokens. Wallin kan själv åberopas som hemulsman, både genom sitt tillvägagångssätt gentemot 1695 års psalmbok och genom de bekanta orden, där han kallar psalm- bokens psalmer »en nationalegendom — — — klenoder, som kanske nå- gon gång i ett århundrade må besiktigas och, där så är av nöden, av- dammas.» Frågan är blott huru kraftig denna avdämning får vara. Wallin hade själv i yngre år dammat av hjärtans lust. Men ju längre han arbetade med sin psalmbok, dess försiktigare blev han. Hans slut- liga uppfattning kan väl i princip åtminstone anses uttalad i hans betän- kande i psalmbokskommittén den 10 maj 1812, som förvisso torde än i dag böra anses normgivande för behandlingen av de gamla psalmerna. »Skola de (= de gamla psalmerna) då alldeles icke tåla någon föränd- ring? Det påstår jag ej. Om någon stötande, tvetydig eller mindre viktig detalj förekommer, bör den visserligen ändras; men detta bör vara ett nödfallsverk och göras så omärkligt som möjligt vara kan. Icke bör man i dessa slags psalmer utdöma archaismer, såsom *nåde, gammam, Herre kär, Fader blid, allam tid, lösan sand, städse, glader, nådelig, hjär- telig, innerlig, evinnerlig*, o. s. v. Dessa göra ej meningen otydlig, sna- rare giva de åt uttrycken en viss enfald och ledighet, ja, även högtidlig- het, som ägnar den åldriga psalmen. Det vissa vore att deras borttagande skulle ofta stöta mera än deras bibehållande. — Nej, må dessa heliga sånger evärdeligt igenkännas på prägeln av deras vördnadsvärda ålder- dom; må våra senaste efterkommande få inträda i det urgamla templet med fädernas sång till fädernas Gud: *Hit, o Jesu, samloms vi* — och sjunga i det dystra gravchoret, dit de bära någon trötad medvandrare: *Jag kommer av ett brusand' hav På rätta glädjestranden*. Detta är rö- rande och kritiken skall nästan ovetande fälla sitt vapen vid andaktens heliga altare» (Cit. efter Hildebrand s. 163).

I detta avseende har förslaget icke följt Wallin. Visserligen torde man böra erkänna att ändringarna i ett stort antal fall varit befogade, där meningen förut varit stötande, tvetydig eller otydlig. Som ex. må anföras W. 74: 1 (= F. 39: 1), där »O Guds Son och mänskors like (Hör ett stoft som lyfter sig, Trängande att nalkas dig)» ändrats till »O Guds Son, till mänskors like (*Själw du har förnedrat dig Att till himlen lyfta mig*)». Eller W. 430: 7 (= F. 617: 7) där den även för ganska härdade öron svåra arkaismen »Ett liv som av dig *själwan* är» fått lämna plats för lydelsen »*Det* liv som av dig, *Herre*, är». Jag har antecknat omkring ett hundratal — ofta mycket obetydliga — ändringar av detta slag, som framkallar tillfredsställelse. Ytterligare har jag antecknat åtskilligt över 100 sådana ändringar, som visserligen icke synas mig kunna framkalla någon tillfredsställelse men som heller icke kunde tyckas behöva vålla någon större förargelse, då de huvudsakligen äro vidtagna i mindre använda psalmer. Men åtminstone något 100-tal ändringar äro sådana som man frestas att kalla klåfingriga för att icke använda ett ännu starkare ord. Dit hör utrensningen av en mängd arkaismer, som varken göra meningen otydlig eller svårförståelig, utan blott åt psalmen förläna en viss kärv troskyldighet eller för att tala med Wallin: »en viss enfald och ledighet, ja, även högtidlighet». I en psalm som sällan eller aldrig brukas fäster man sig icke vid dylika ändringar. Men då man börjar att i onödan fingra på de allra mest kända och älskade psalmerna, då blir förhållandet ett annat. Tyvärr förbjuder utrymmesskäl mig att anföras mer än ett par exempel. I W. 77: 5 har man ändrat »Du i nöden vederkvecker (Och från döden mig uppväcker)» till »Du i nöden hjälp mig räcker» o. s. v. Det gamla högtidliga ordet vederkvecker förlänar åt psalmen en innerligare stämning än det tämligen färglösa »hjälp mig räcker». Ändringen är så mycket mera att beklaga som den är inkonsekvent. I W. 1: 2 bibehåller man nämligen samma orena rim som man här velat undvika. Där har man blott ändrat stavningen *vederkvecker* till *vederkvicker*. Samma är förhållandet i W. 188: 5 (= F. 322: 5). I många fall förekommer en omställning av ett par ord för att avhjälpa metriskas ojämnheter. Som ex. må antecknas: Låt ditt ord min spis vara (W. 429: 10) vilket ändrats till: *Ditt ord min spis låt* vara. Dessa många ändringar äro oftast ytterst beklagliga, då de beröva psalmen den rytmiska omväxling som dessa metriskas oregelbundenheter innebära. Dessa »fel» äro i själva verket icke sällan förtjänster. Det är djupt att beklaga att kriorättningen fått göra sig så bred i förslaget. Psalm-boken är dock ingen lärobok i skolsvenska.

I fråga om ändringarna i W. hade det förvisso länt förslaget till godo om utgivaren tagit mera hänsyn till den kritik av de onödiga ändringarna som i kyrkomötesdebatten framfördes mot »kyrkomötets psalm-bok» utan att dock kunna vid beslutets fattande göra sig gällande.

Det som mest retar nyfikenheten i förslaget är väl de nytillkomna psalmerna. De äro till antalet icke mindre än 133 och representera så olika tider, länder och strömningar som gärna är möjligt. Den äldste av de företrädde författarna — Jacopone da Todi — dog 1306, den yngste — Rudolf Zetterquist — är född 1905. Tyskland, England, Amerika, Dan-

mark, Norge, Finland, ja t. o. m. Island (via Norge) ha fått lämna bidrag. Det mest överraskande är kanske att av de 133 numren blott omkring ett 30-tal tidigare kommit till användning i de många föregående psalmboksförslagen. C:a 100 uppträda alltså här för första gången i ett svenskt psalmboksförslag och äro sålunda att i alldeles särskild mening betrakta såsom nya. Och även bland de förut anlitade, uppträda somliga i nya översättningar eller bearbetningar. Som sig bör är att huvuddelen av det nya materialet (ungefär hälften) utgöres av svenska originalpsalmer. Rikligast representerad är biskop Eklund själv (med ett tiotal psalmer). Därefter komma tvenne andra västgötar, Paul Nilsson och Runstedt (med vardera fem). Svensk-Amerika är företrädd av de båda Augustana-pastorerna C. A. Lönnquist (3 st.) och Mauritz Stolpe (1). Dessutom förtjänar framhållas att den kärlek till 1695 års psalmbok, som i regel kan spåras hos de flesta svenska psalmister av någon betydelse och på vilken biskop Eklund redan förut givit så stora prov, icke heller nu förnekar sig. Han har nämligen gjort ett försök att rätta ytterligare fyra psalmer ur den gamla karolinska folkboken.

För övrigt må särskilt observeras det engelska inslaget i biskop Eklunds verk (c:a ett halvtjog psalmer). De flesta av dessa översättningar från engelskan ha verkställts av biskopen själv. De representera genom sin mera rent lyriska karaktär ett nytt inslag i vår egen i allmänhet mera didaktiskt betonade psalmdiktning.

Till sitt värde äro dessa nyintagna psalmer naturligtvis mycket olika. En del hålla sig inom gränserna för det enklaste rimsmideri. Ett stort antal måste betraktas såsom tämligen obetydliga. Men ett icke obetydligt antal (c:a $\frac{1}{4}$ av samtliga) synas verkligt önskvärda i vår psalmbok. Några av de i anmälarens tycke värdefullaste bidragen må påpekas. I Spegels »Min själ, du måste nu glömma» (F. 86) ha våra passionspsalmer fått ett ytterst värdefullt tillskott. En annan, icke mindre värdefull passionspsalm är Heermanns »O Jesu käre, vad har du förbrutit», (F. 89) säkerligen en av biskop Eklunds bästa översättningar. Bland pingstpsalmerna må man minnas dels Runstedts »När jorden förnyar sin grönskande skrud» (F. 142) och Eklunds »Livets Ande, kom från ovan» (F. 143). Om kyrkans brister och synder sjunger biskop Eklund i en i det stora hela mycket förtjänstfull psalm (F. 176) och om kyrkan såsom en jublande förgård till paradiset Paul Nilsson n:r 178. Guds kyrkas martyrer ha fått sin psalm i Samuel Gabrielssons präktiga dikt »O Gud, för de trogna martyrer» (F. 160). Bland Allhelgonadagspsalmerna förtjänar att framhållas finländaren Takolanders innerliga: »Välsignade varen, I kära» (F. 159). Vissa delar av biskop Billings psalm om trons frimodighet och trygghet »Nu gläd dig, min ande, i Herran» (F. 421) höra säkerligen till förslaget bästa nyförvärv. Theodor Wallerius' aftonpsalm »I dopets bad du tvädde mig ren» (F. 655) får icke heller förglömmas.

Mest besviknen över det nya förslaget känner man sig inför dess behandling av 1921 års Nya Psalmer. Här hade man väl med skäl kunnat hoppas att en man av biskop Eklunds läggning skulle befria oss från en hel del ledsamma företeelser. Så har dock icke blivit fallet. Blott trenne

äro uteslutna, nämligen 575: *Tanke som fåfängt spanar*, 586: *Min vän är ljuv, min vän är mild* samt 617: *Jag vet en hälsning mera kär*. Några ändringar äro vidtagna vid ett par av de andra. Bl. a. har 664: *Dies irae* återgivits i en äldre tolkning, vilket i vissa avseenden innebär en förbättring, men i ett avseende *en ohjälplig försämring*: de sista versraderna, som äro *absolut nödvändiga för melodiens skull* ha fått försvinna.

Ett särskilt — och alltför vidlyftigt — kapitel för att här utförligare behandlas utgör förslagets förhållande till koralboken. Blott det må sägas att meterklassen: *Huru länge skall mitt hjärta* (W. 45) kommer till användning icke mindre än 6 gånger, en fullständigt oskäligen överansträngning. Melodien W. 45 är nämligen den enda som finnes i vår koralbok av denna meterklass och det torde vara lönlöst att försöka införa någon annan. Den redan förut alltför hårt anlitade meterklassen *Var hälsad sköna morgonstund* (W. 55), förekommer i förslaget ytterligare tre gånger. Även melodien *Vad ljus över griften* (W. 102) lider efter införandet av Nya Psalmer av sådan överansträngning att man icke med någon större glädje ser den behövas ytterligare två gånger i förslaget. Dessutom kunna c:a 35 av förslagets nummer icke sjungas på någon av de nuvarande melodierna. Då därtill kommer att det icke i få fall äro de obetydligaste och svagaste bidragen som kräva nya melodier måste man högeligen beklaga att utgivaren icke brytt sig om att ägna den musikaliska sidan av saken vederbörlig uppmärksamhet. Som ex. på sådana särskilt obetydliga nummer, som likväl skulle kräva ny melodi må anföras den fullständigt överflödiga och ytterst slätstrukna 635: *O Gud jag tackar dig*, eller n:r 180: *Spridda lamm och får*, eller 473: *Barmhärtig var, som Gud barmhärtig är*, eller 469: *Ej druckna av vin har det hetat*. Anmärkningsvärt såsom ett bevis för hur fullständigt utgivaren negligerat alla musikaliska hänsyn är att bland hans egna 10 nya original icke mindre än fyra skulle kräva nya melodier. Det ser faktiskt ut som om utgivaren eftersträvat en så stor ökning av meterklassernas redan förut alltför stora antal som möjligt och detta utan att på minsta sätt fråga efter om en åtminstone dräglig melodi finnes att tillgå. På denna punkt synes utgivaren intet hava lärt av de senare årens diskussion om melodierna till Nya Psalmer. I ögonen fallande är i detta stycke motsatsen mellan Eklund och hans store föregångare Wallin, som vid sitt psalmboksarbete visade den största hänsyn för de musikaliska önskemålen. Vilken styrka detta var hos Wallin förstår man bäst, när man ser det nya förslagets svaghet på denna punkt. Det är verkligen mycket allvarliga betänkligheter som kunna framställas mot förslaget i detta hänseende.

Skall man önska det nya förslaget framgång? När man tänker på de många olägenheter av olika slag som äro förbundna med införandet av en ny psalmbok, känner man sig tveksam. Förslaget skulle säkerligen må mycket väl av att ytterligare överses och den svenska församlingen behöver icke beklaga sig över att det nuvarande provisoriet utsträcker sig över ytterligare en kyrkomötesperiod.

Knut Peters.